

METODOLOŠKO POJASNILO

Petra Pečan

DIPLOMANTI VIŠJEŠOLSKEGA IN VISOKOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja, Slovenija, letno (Prva objava)
- Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja, podrobni podatki, Slovenija, letno (Elektronska objava)
- Stopnja dokončanja terciarnega izobraževanja, Slovenija, 2020 (Eksperimentalna objava)

Q

Maj 2023

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	3
6	DEFINICIJE.....	4
7	POJASNILA.....	6
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	9
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	9
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	10

1 NAMEN

Namen objave podatkov o diplomantih višješolskega in visokošolskega izobraževanja je prikaz letnega števila novih diplomantov, ki so zaključili študij po javnoveljavnih študijskih programih na visokošolskih zavodih in višjih strokovnih šolah v Republiki Sloveniji.

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- Uredba (ES) št. 452/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o pripravi in razvoju statističnih podatkov o izobraževanju in vseživljenjskem učenju (CELEX: [32008R0452](#))

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je diplomant, ki je v opazovanem koledarskem letu uspešno končal dodiplomsko ali podiplomsko izobraževanje po javnoveljavnem študijskem programu na visokošolskem zavodu ali višji strokovni šoli.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je diplomant, ki je v opazovanem koledarskem letu zaključil študij po javnoveljavnem študijskem programu na visokošolskem zavodu ali višji strokovni šoli v Republiki Sloveniji.

Zajetje je polno.

V raziskovanje so zajeti vsi diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji (približno 16.000 diplomantov na leto).

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo letno.

Podatki za to raziskovanje se pridobivajo iz administrativnega vira in s tiskanim vprašalnikom. S tiskanim vprašalnikom ŠOL-DIPL-TERC se zbirajo podatki o diplomantih višjega strokovnega izobraževanja. Nekatere višje strokovne šole podatke o svojih diplomantih posredujejo elektronsko iz svojih administrativnih zbirk podatkov.

Podatki o diplomantih visokošolskega izobraževanja se pridobivajo neposredno iz Evidenčnega in analitskega informacijskega sistema visokega šolstva (eVŠ), katerega skrbnik je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ). eVŠ je analitično orodje, ki omogoča redno spremljanje visokošolskega sistema in njegovih politik.

Za izračun stopnje dokončanja terciarnega izobraževanja poleg podatkov o diplomantih višješolskega in visokošolskega izobraževanja iz tega raziskovanja uporabimo še naslednje vire:

- Študenti višješolskega in visokošolskega izobraževanja (ŠOL-ŠTUD),
- Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP),
- Sestava prebivalstva (DEM-PREB/ČL),
- Udeleženci predšolskega, osnovnošolskega, srednješolskega in osnovnega glasbenega izobraževanja ter tisti, ki so zaključili osnovnošolsko ali srednješolsko izobraževanje (ŠOL-DOTERC).

6 DEFINICIJE

Izobraževanje (in usposabljanje) je aktivnost, ki se nanaša na spoznavanje, sprejemanje, podajanje in/ali ustvarjanje znanja, razvijanje spretnosti, razvijanje osebnih in poklicnih zmožnosti ter vrednot. Najpogostejša organizacijska oblika izobraževalnih aktivnosti je izobraževalni oziroma študijski program.

Terciarno izobraževanje obsega višješolski strokovni in visokošolski dodiplomski in podiplomski študij, ki potekata na javnih in zasebnih višjih strokovnih šolah ter na javnih in zasebnih visokošolskih zavodih. Raziskovanje ŠOL-DIPL-TERC se nanaša le na podatke institucij terciarnega izobraževanja, ki izvajajo javnoveljavne študijske programe.

Študent je oseba, ki se vpiše na visokošolski zavod ali višjo strokovno šolo na podlagi razpisa in se izobražuje po dodiplomskem ali podiplomskem študijskem programu. K študentom štejemo tudi absolvente, ki imajo status študenta.

Diplomant je oseba, ki je opravila vse obveznosti po študijskem programu za pridobitev višje strokovne ali visokošolske (dodiplomske ali podiplomske) izobrazbe. V raziskovanju ŠOL-DIPL-TERC se zbirajo le podatki o diplomantih javnoveljavnih študijskih programov.

Stopnja dokončanja terciarnega izobraževanja je kazalnik, ki nam prikaže delež študentov, ki so se prvič vpisali v terciarno izobraževanje in ki so študij uspešno zaključili določeno število let kasneje.

Višje strokovne šole izvajajo programe za pridobitev višje strokovne izobrazbe in programe za izpopolnjevanje (Uradni list RS, št. 86/04).

Visokošolski zavodi so univerze, fakultete, umetniške akademije in visoke strokovne šole.

Univerza je pravna oseba, v okviru katere se ustanovijo fakultete in umetniške akademije, lahko pa tudi visoke strokovne šole. Univerza zagotavlja razvoj znanosti, strokovnosti in umetnosti ter posreduje prek fakultet, umetniških akademij ali visokih strokovnih šol v izobraževalnem procesu spoznanja z več znanstvenih oziroma umetniških področij ali disciplin. Univerza lahko neposredno organizira izvajanje znanstvenoraziskovalnih in študijskih interdisciplinarnih programov.

Fakulteta opravlja pretežno znanstvenoraziskovalno dejavnost s področij ene ali več sorodnih oziroma med seboj povezanih znanstvenih disciplin in skrbi za njihov razvoj.

Umetniška akademija opravlja pretežno umetniško in izobraževalno dejavnost s področij ene ali več sorodnih oziroma med seboj povezanih umetniških disciplin in skrbi za njihov razvoj.

Visoka strokovna šola opravlja izobraževalno dejavnost s področja ene ali več sorodnih ali med seboj povezanih strok in skrbi za njihov razvoj. Opravlja pa lahko tudi raziskovalno oziroma umetniško delo, če je tako določeno z ustanovitvenim aktom.

Študijski program je organizacijska oblika, v kateri so učne aktivnosti organizirane kot zaporedje, pri čemer se z različnimi metodami učenja/poučevanja učijo/poučujejo različni predmeti. Izobraževalni program je opredeljen na podlagi svoje vsebine kot niz aktivnosti, ki so organizirane zato, da se doseže vnaprej določen cilj oziroma specifičan niz izobraževalnih nalog.

Vrsta izobraževanja je najnižja klasifikacijska raven izobraževanja po nacionalni Klasifikaciji vrst izobraževalnih aktivnosti/izidov KLASIUS-SRV. Diplomanti se razvrščajo po naslednjih vrstah izobraževanja, ki so ga zaključili:

- višje strokovno izobraževanje,
- višješolsko izobraževanje (prejšnje),
- visokošolsko strokovno izobraževanje (prejšnje),
- visokošolsko strokovno izobraževanje (1. bolonjska stopnja),
- visokošolsko univerzitetno izobraževanje (1. bolonjska stopnja),
- visokošolsko univerzitetno izobraževanje (prejšnje),
- magistrsko izobraževanje (2. bolonjska stopnja) – enovito magistrsko,
- magistrsko izobraževanje (2. bolonjska stopnja) – po končani 1. bolonjski stopnji,
- specialistično izobraževanje,
- magistrsko izobraževanje (prejšnje),
- doktorsko izobraževanje (3. bolonjska stopnja),
- doktorsko izobraževanje (prejšnje).

Magistrsko izobraževanje (2. bolonjska stopnja) se sicer po klasifikaciji KLASIUS-SRV ne deli (na enovito in po končani 1. bolonjski stopnji), vendar v raziskovanju enovito magistrsko izobraževanje zaradi njegove specifičnosti kljub temu obravnavamo posebej. Zato smo v prej navedenem seznamu vrst izobraževanja poimenovanju »magistrsko izobraževanje (2. bolonjska stopnja)« dodali še: »–enovito magistrsko« in »– po končani 1. bolonjski stopnji«.

Pri specialističnem izobraževanju loči klasifikacija KLASIUS-SRV tri kategorije: po višješolski izobrazbi (prejšnje), po visokošolski izobrazbi (prejšnje) in po univerzitetni izobrazbi (prejšnje). V raziskovanju taka delitev ni mogoča, zato se vsi diplomanti specialističnih študijskih programov razvrščajo v eno (skupno) kategorijo.

Področje izobraževanja se osebi praviloma določi posredno, na podlagi izobraževalnega oziroma študijskega programa, v katerega je vključena ali ki ga je zaključila. Področje izobraževanja je predmetno-specifična značilnost (vsebina) programa. Pri razvrščanju programov po področjih izobraževanja se uporablja nacionalna klasifikacija KLASIUS-P-16, ki je nadomestila prejšnjo različico KLASIUS-P in je povzeta po Mednarodni standardni klasifikaciji področij izobraževanja ISCED-F 2013.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Za razvrščanje diplomantov terciarnega izobraževanja po vrstah in področjih izobraževanja se uporablja **Klasifikacijski sistem izobraževanja in usposabljanja (KLASIUS)**, natančneje KLASIUS-SRV in KLASIUS-P-16. Več informacij o KLASIUS je na voljo na [KLASIUS](#).

Za potrebe mednarodnega poročanja se uporablja zadnja verzija **ISCED mapping**, ki sledi ISCED 2011. Več informacij o ISCED mapping je na voljo na [ISCED mappings](#).

Podatki o diplomantih terciarnega izobraževanja se teritorialno razvrščajo po **Standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE)** in po **klasifikaciji statističnih teritorialnih enot v Evropski uniji (NUTS)** (ang. Nomenclature of Territorial Units for Statistics). Po prvi se razvrščajo na ravni občin, po drugi pa na ravni kohezijskih regij (NUTS 2) in na ravni statističnih regij (NUTS 3).

Več informacij o klasifikacijah je na voljo na [Klasifikacije in šifranti](#).

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke smo uredili s kombinacijo sistematskih popravkov, individualnih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov smo uporabili: metodo logičnega vstavljanja, metodo notranjega darovalca in metodo zgodovinskih vrednosti.

Več o urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Postopkov uteževanja podatkov nismo uporabili.

DESEZONIRANJE

Postopkov desezoniranja nismo uporabili.

7.3 INDEKSI

Indeksov ne objavljamo.

7.4 NATANČNOST

Raziskovanje ne poteka na podlagi slučajnega vzorca, zato natančnosti ne izračunavamo.

7.5 DRUGA POJASNILA

Podatek, ki je statistično zaščiten zaradi varovanja zaupnosti poročevalskih enot, nadomestimo z znamenjem »z«.

Podatki o diplomantih visokošolskega izobraževanja so se do vključno leta 2011 pridobivali iz administrativnih zbirk podatkov posameznih visokošolskih zavodov, in sicer s tiskanim vprašalnikom ŠOL-DIPL-TERC. Z letom 2012 so se podatki o visokošolskih diplomantih začeli pridobivati neposredno iz eVŠ (MIZŠ) in posledično objavljati po področjih izobraževanja skladno s klasifikacijo KLASIUS-P (pred tem le po mednarodni klasifikaciji ISCED 97). Odkar uporabljamo eVŠ kot vir podatkov, je mogoče tudi diplomante dvopredmetnega študija, ki so pridobili diplomo na dveh različnih področjih, razvrščati sorazmerno v obe pripadajoči področji. To je hkrati povzročilo, da se v podatkih o diplomantih po področjih izobraževanja pojavljajo decimalne vrednosti. Zaradi tega se med podatki od leta 2012 dalje in podatki pred letom 2012 pojavljajo manjša neskladja.

Podatki o diplomantih po področjih izobraževanja za leto 2017 so bili objavljeni po obeh različicah klasifikacije področij izobraževanja, po KLASIUS-P in po KLASIUS-P-16.

Od leta 2018 dalje se podatki o diplomantih po področjih izobraževanja objavljajo po zadnji veljavni klasifikaciji, tj. po KLASIUS-P-16.

Eksperimentalna statistika: stopnja dokončanja terciarnega izobraževanja

Po vzoru metodologije Eurostat-a in OECD-ja na SURS-u razvijamo kazalnik Stopnja dokončanja terciarnega izobraževanja. Sama metodologija ter vsebina in različni vidiki kazalnika so še v razvoju, zato so izračuni objavljeni kot eksperimentalna statistika.

Izračunavamo ga na podlagi podatkov o **študentih – novincih** (to so študenti, ki so se v določenem študijskem letu prvič vpisali v terciarno izobraževanje) v naslednje vrste izobraževanja: višje strokovno, visokošolsko strokovno 1. stopnje, visokošolsko univerzitetno 1. stopnje ter enovit magistrski študij 2. stopnje. S povezovanjem podatkov nato opazujemo študijsko pot teh študentov ter preverimo, ali so študij uspešno zaključili v okviru dveh časovnih obdobj:

1. Obdobje, predvideno za študij – določimo ga tako, da vzamemo uradno teoretično trajanje programa ter mu prištejemo eno leto (absolventski staž).
2. Obdobje, predvideno za študij, plus 3 leta – določimo ga tako, da obdobju, predvidenemu za študij (prejšnja točka) prištejemo še 3 leta.

Kot referenčno leto za izračun kazalnika stopnja dokončanja terciarnega izobraževanja je določeno Obdobje, predvideno za študij, plus 3 leta, ki je tudi izhodiščno leto za nadaljnje določanje ostalih ključnih časovnih točk (Obdobje, predvideno za študij; študijsko leto, za katerega izberemo kvoto študentov novincev, ki jih spremljamo skozi študij).

Ključne časovne točke za izračun stopnje dokončanja terciarnega izobraževanja po opazovanih vrstah izobraževanja (primer za referenčno obdobje 2020)

Vrsta izobraževanja	Študijsko leto, za katerega izberemo kvoto rednih študentov novincev ($N - (\text{trajanje programa} + 1 \text{ leto})$)	Obdobje, predvideno za študij (N)	Obdobje, predvideno za študij, plus 3 leta (N+3)
Višje strokovno	2014/15 ($N - (2+1)$)	2017	2020
Visokošolsko strokovno (1. stopnja)	2013/14 ($N - (3+1)$)	2017	2020
Visokošolsko univerzitetno (1. stopnja)	2012/13 (4-letni programi) ($N - (4+1)$) oziroma 2013/14 (3-letni programi) ($N - (3+1)$)	2017	2020
Magistrsko (2. stopnja) - enovito magistrsko	2011/12 (5-letni programi) ($N - (5+1)$) oziroma 2010/11 (6-letni programi) ($N - (6+1)$)	2017	2020

Opazovali smo študente novince, ki so se v študij vpisali kot **redni študenti**. Če so med študijem spremenili način izobraževanja z vidika izračuna stopnje dokončanja terciarnega izobraževanja ni bilo pomembno.

Preverili smo, kje so bili študenti novinci ob začetku njihovega drugega leta študija (še vpisani, prehodi med vrstami izobraževanja, izstop in izobraževanja). Po izteku obdobja, predvidenega za študij in pa 3 leta kasneje, pa smo preverili, če so študij dokončali znotraj iste vrste in področja izobraževanja, ali ne. Za tiste, ki pa študija še niso dokončali, pa nas je zanimalo, če morda še študirajo, in če ne, ali so študij opustili zaradi vstopa na trg dela.

Preverili smo, kako na stopnjo dokončanja terciarnega izobraževanja vplivajo naslednje spremenljivke:

- področje in vrsta izobraževanja,
- spol,
- predhodna (srednješolska) izobrazba,
- izobrazba staršev.

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiStat: [Izobraževanje](#) - Višješolsko, visokošolsko izobraževanje - Diplomanti terciarnega izobraževanja - splošni pregled (absolutni podatki)
- Podatkovna baza SiStat: [Izobraževanje](#) - Višješolsko, visokošolsko izobraževanje - Diplomanti visokošolskega izobraževanja (absolutni podatki)
- Podatkovna baza SiStat: [Izobraževanje](#) - Višješolsko, visokošolsko izobraževanje – Stopnja dokončanja terciarnega izobraževanja
- Prva objava (Izobraževanje, Višješolsko, visokošolsko izobraževanje): »Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja«.
- Elektronska objava (Izobraževanje, Višješolsko, visokošolsko izobraževanje): »Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja, podrobni podatki«.
- Eksperimentalna objava (Izobraževanje, Višješolsko, visokošolsko izobraževanje): »Stopnja dokončanja terciarnega izobraževanja, Slovenija, 2020«.
- [Statøpis](#)
- [Pogled na izobraževanje](#)
- Eurostat, statistični urad Evropske unije
- Organizacija združenih narodov (OZN)
- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD)
- Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (Unesco)

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Začasnih podatkov ne izkazujemo. Objavimo le končne podatke.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

Pred letom 2009 so se podatki o diplomantih višješolskega in visokošolskega izobraževanja zbirali s tremi ločenimi raziskovanji. Ta so:

- Statistično raziskovanje o diplomantih višješolskih, visokošolskih strokovnih in univerzitetnih študijskih programov (ŠOL-DIPL),
- Statistično raziskovanje o magistrskih znanosti oz. umetnosti ter specialistih (ŠOL-MAG) in
- Statistično raziskovanje o doktorjih znanosti (ŠOL-DR).

Z letom 2009 so bila ta združena v eno raziskovanje (ŠOL-DIPL-TERC). S tem letom pa so se rezultati raziskovanja prenehali objavljati po posameznih višjih strokovnih šolah in visokošolskih zavodih ter študijskih programih in pričeli prikazovati le v zbirni (agregirani) obliki, zato je prišlo tudi do preloma v časovni vrsti.

Ker je ciljna populacija raziskovanja (diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja) ostala v vseh letih opazovanja nespremenjena, so podatki po vrsti izobraževanja primerljivi skozi celotno časovno obdobje, in sicer podatki o diplomantih dodiplomskega študija, magistrskih znanosti in specialistih od leta 1948 dalje, podatki o doktorjih znanosti pa od leta 1965 dalje.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
 - Diplomanti višjih strokovnih šol (ŠOL-DIPL-TERC)
 - Diplomanti višjih strokovnih šol, kontrolnik (ŠOL-DIPL-TERC-kont)

področje: Izobraževanje, podpodročje: Višješolsko, visokošolsko izobraževanje

- Poročilo o kakovosti za raziskovanje:
 - Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja (ŠOL-DIPL-TERC)

področje: Izobraževanje, podpodročje: Višješolsko, visokošolsko izobraževanje

- Metodološka pojasnila:
 - Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja

področje: Izobraževanje, podpodročje: Višješolsko, visokošolsko izobraževanje